

منصور ہاشمی خراسانی

درسی از آن جناب درباره‌ی اینکه زمین از مردی عالم به همه‌ی
دین که خداوند او را در آن خلیفه، امام و راهنمایی به امر خود
قرار داده باشد، خالی نمی‌ماند.

باب (۳)

احادیث صحیحی از اهل بیت که بر این دلالت دارند.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

حدیث ۳۰

رَوَى عَلِيُّ بْنُ بَابُوَيْهِ [ت ۳۲۹هـ] فِي «الْإِمَامَةِ وَالتَّبَصُّرَةِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَمِيرِيُّ، قَالَا: حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ - فِي حَالِ اسْتِقَامَتِهِ - عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ، عَنْ زُرَّارَةَ، قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ - يَعْنِي جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَمْضِي الْإِمَامُ وَلَيْسَ لَهُ عَقَبٌ؟ قَالَ: لَا يَكُونُ ذَلِكَ، قُلْتُ: فَيَكُونُ مَادَا؟ قَالَ: لَا يَكُونُ ذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَغْضَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى خَلْقِهِ، فَيُعَاجِلَهُمْ.

ترجمه:

علی بن بابویه [د. ۳۲۹ق] در کتاب «الإمامة و التبصرة» روایت کرده، (به این صورت که) گفته است: سعد بن عبد الله و عبد الله بن جعفر حمیری ما را حدیث کردند، گفتند: یعقوب بن یزید ما را حدیث کرد، از احمد بن هلال -پیش از گمراهی اش-، از محمد بن ابی عُمیر، از ابن اُذینة، از زرارة که گفت:

به ابو عبد الله -یعنی جعفر بن محمد صادق- علیه السلام گفتم: آیا می شود که امام از دنیا برود، بدون اینکه از او فرزندی (برای جانشینی) باقی ماند؟ فرمود: نمی شود، گفتم: (در آن صورت) چه خواهد شد؟ فرمود: نمی شود، مگر اینکه خداوند بر آفریدگانش خشم گیرد، پس امانشان ندهد.

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: كَانَ أَحْمَدُ بْنُ هِلَالٍ مُتَّهِمًا فِي دِينِهِ، وَلَمْ يَكُنْ مُتَّهِمًا فِي رِوَايَتِهِ، وَزَعَمَ الطُّوسِيُّ أَنَّ طَائِفَتَهُ يَعْمَلُونَ بِمَا رَوَاهُ فِي حَالِ اسْتِقَامَتِهِ، وَهَذِهِ رِوَايَةٌ رَوَاهَا فِي حَالِ اسْتِقَامَتِهِ، وَلَمْ يَنْفَرِدْ بِهَا، بَلْ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: احمد بن هلال در عقیده اش متهم بود، ولی در روایتش متهم نبود و طوسی معتقد است که طائفه ای او (یعنی شیعه) به چیزی که او پیش از گمراهی اش روایت کرده است عمل می کنند و این روایتی است که او پیش از گمراهی اش روایت کرده است و با این

۱. ص ۱۳۴

۲. العدة في أصول الفقه للطوسي، ج ۱، ص ۱۵۱

حال، در روایت آن تنها نیست، بلکه ابراهیم بن هاشم با او همراهی کرده است:

[حدیث ۳۰-۱]

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ الطَّبْرِيُّ [ت بعد ۴۱۱هـ] في «دَلَائِلِ الْإِمَامَةِ»^۱ - وَهُوَ غَيْرُ صَاحِبِ التَّارِيخِ - قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ هُبَيْرَةَ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زِيَادٍ الْهَمْدَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَدِينَةَ، عَنْ زُرَّارَةَ، قَالَ - فَذَكَرَ مِثْلَهُ.

ترجمه:

محمد بن جریر طبری [د. بعد ۴۱۱ ق] - که غیر از صاحب تاریخ است - در کتاب «دلائل الإمامة» روایت کرده، گفته است: ابو الحسن علی بن هبة الله من را خبر داد، گفت: ابو جعفر محمد بن علی بن حسین ما را حدیث کرد، گفت: احمد بن زیاد همدانی ما را حدیث کرد، گفت: علی بن ابراهیم بن هاشم ما را حدیث کرد، از پدرش، از محمد بن ابی عمیر، از عمر بن ادینه، از زرارة که گفت - پس مانند این حدیث را ذکر کرد.

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: هَذَا حَدِيثٌ قُتِبَ بِهِ بَعْضُ فِرَقِ الشَّيْعَةِ، فَرَعَمُوا أَنَّ الْإِمَامَةَ بَطَلَتْ بَعْدَ إِمَامِهِمُ الْحَادِي عَشَرَ، فَارْتَفَعَتِ الْأَئِمَّةُ، وَلَيْسَ فِي زَمَانِنَا هَذَا إِمَامٌ وَلَا حُجَّةٌ فِي الْأَرْضِ، وَإِنَّمَا الْحُجَّةُ الْأَخْبَارُ الْوَارِدَةُ عَنِ النَّبِيِّ وَالْأَئِمَّةِ الْمُتَقَدِّمِينَ إِلَى أَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ الْمَهْدِيَّ إِذَا شَاءَ، وَرَعَمُوا أَنَّ ذَلِكَ سَائِعٌ إِذَا غَضِبَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ بِمَعَاصِيهِمْ فَجَعَلَهُ عُقُوبَةً لَهُمْ - ذَكَرَهُمْ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى التَّوَجُّحِيُّ [ت بعد ۳۰۰هـ] فِي «فِرَقِ الشَّيْعَةِ»^۲ - وَلَيْسَ كَمَا رَعَمُوا؛ لِأَنَّ قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾^۳ عَامٌّ لَا مُحْصَصٌ لَهُ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى، وَلَيْسَ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ﴾^۴ مُحْصَصًا لَهُ؛ لِأَنَّ الْخَلِيفَةَ أَعَمُّ مِنَ الرَّسُولِ، وَلَا رَيْبَ فِي أَنَّ هَذَا الْحَدِيثَ لَا يَقْدِرُ عَلَى تَحْصِصِ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى لَوْ كَانَتْ فِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى مَا قَالُوا، وَالْحَقُّ أَنَّهُ لَا دَلَالَهَ فِيهِ عَلَى ذَلِكَ؛ لِأَنَّ الْمُرَادَ بِغَضَبِ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ الْعَذَابُ أَوْ السَّاعَةُ، كَمَا تَقَدَّمَ تَفْسِيرُهُ فِي الْأَحَادِيثِ السَّابِقَةِ حَيْثُ قَالَتْ: «لَوْ رُفِعَ الْإِمَامُ مِنَ الْأَرْضِ لَسَاخَتْ وَمَاجَتْ بِأَهْلِهَا كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ بِأَهْلِهِ»، وَقَدْ جَاءَ

۱. ص ۴۳۵

۲. ص ۱۴۵

۳. البقرة / ۳۰

۴. المائدة / ۱۹

بَصْرَا حَةٍ فِيمَا رُوِيَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَابْنِهِ الصَّادِقِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ:

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: این حدیثی است که برخی فرقه‌های شیعه به آن فریفته شده‌اند، پس پنداشته‌اند که امامت پس از امام یازدهمشان تعطیل شده است و امامان برداشته شده‌اند و در زمان ما هیچ امام و حجتی در زمین وجود ندارد و حجت تنها اخبار رسیده از پیامبر و امامان پیشین است تا آن گاه که خداوند مهدی را -هرگاه بخواهد- برانگیزد و پنداشته‌اند که این، در صورتی که خداوند بر بندگان به سبب گناهانشان غضب کرده باشد و آن را عقوبتی برایشان قرار داده باشد، جایز است -ابو محمد حسن بن موسی نوبختی [د. بعد ۳۰۰ ق] در «فرق الشيعة» از این فرقه یاد کرده است- ولی پندار آنان درست نیست؛ زیرا سخن خداوند که فرموده است: «من در زمین خلیفه‌ای را قرار دهنده‌ام» عام است و مخصیصی برای آن در کتاب خداوند وجود ندارد و سخن او که فرموده است: «در فترتی از پیامبران» مخصیصی برای آن محسوب نمی‌شود؛ چراکه خلیفه، اعم از پیامبر است (یعنی شامل پیامبر و جانشینان پیامبر می‌شود) و شکی نیست که این حدیث، اگر بر پندار آنان دلالت داشته باشد، نمی‌تواند کتاب خداوند را تخصیص بزند و حق این است که بر پندار آنان دلالتی ندارد؛ چراکه مراد از غضب خداوند در آن، عذاب یا قیامت است؛ چنانکه تفسیر آن در احادیث پیشین گذشت، جایی که گفتند: «اگر امام از زمین برداشته شود، فرو می‌رود و اهل خود را به تلاطم می‌آورد، همان طور که دریا اهل خود را به تلاطم می‌آورد» و به صراحت در آنچه از ابو جعفر (باقر) و پسرش صادق علیهما السلام روایت شده، آمده است:

[حدیث ۳۰-۲]

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ بَابُوَيْهِ [ت ۳۸۱ هـ] فِي «عِلَلِ الشَّرَائِعِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ الطَّلَقَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يُحْيَى، قَالَ: حَدَّثَنَا الْمُعِيرَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شَمْرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَأَيِّ شَيْءٍ يُجْتَأَجُ إِلَى النَّبِيِّ وَالْإِمَامِ؟ فَقَالَ: لِبَقَاءِ الْعَالَمِ عَلَى صَلَاحِهِ، وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَرْفَعُ الْعَذَابَ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ إِذَا كَانَ فِيهَا نَبِيٌّ أَوْ إِمَامٌ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ﴾^۲، وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «النُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ، فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى أَهْلَ السَّمَاءِ مَا يَكْرَهُونَ، وَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ

۱. ج ۱، ص ۱۲۳ و ۱۲۴

۲. الأنفال / ۳۳

بَنِي أَيْ أَهْل الْأَرْضِ مَا يَكْرَهُونَ»، يَعْنِي بِأَهْلِ بَيْتِهِ الْأَيُّمَّةَ الَّذِينَ قَرَنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ طَاعَتَهُمْ بِطَاعَتِهِ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»^۱.

ترجمه:

محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ ق] در کتاب «علل الشرائع» روایت کرده، گفته است: محمد بن ابراهیم بن اسحاق طالقانی ما را حدیث کرد، گفت: عبد العزیز بن یحیی ما را حدیث کرد، گفت: مغیره بن محمد ما را حدیث کرد، گفت: رجاء بن سلمه ما را حدیث کرد، از عمرو بن شمر، از جابر بن یزید جعفی که گفت: به ابو جعفر محمد بن علی باقر علیهما السلام گفتم: برای چه به پیامبر و امام نیاز است؟ پس فرمود: برای بقاء جهان بر سامانش و آن از این روست که خداوند عز و جل عذاب را از اهل زمین بر می‌دارد هرگاه در آن پیامبر یا امامی باشد. خداوند عز و جل فرموده است: «خداوند هرگز آنان را عذاب نمی‌کند در حالی که تو میانشان هستی» و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است: «ستارگان امانی برای اهل آسمان هستند و اهل بیت من امانی برای اهل زمین. پس هرگاه ستارگان بروند، چیزی که اهل آسمان از آن کراهت دارند به آنان می‌رسد و هرگاه اهل بیت من بروند، چیزی که اهل زمین از آن کراهت دارند به آنان می‌رسد». مقصود او از اهل بیتش امامانی هستند که خداوند اطاعت از آنان را قرین اطاعت از خود ساخته و فرموده است: «ای کسانی که ایمان آوردید! از خداوند اطاعت کنید و از پیامبر اطاعت کنید و از صاحبان امرتان».

[حدیث ۳۰-۳]

وَرَوَى عَبَادُ بْنُ يَعْقُوبَ الْعُصْفَرِيُّ [ت. ۲۵۰ هـ]، عَنْ عَمْرِو بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: لَوْ بَقِيَتِ الْأَرْضُ يَوْمًا بِلَا إِمَامٍ مِنَّا، لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا، وَلَعَذَّبَهُمُ اللَّهُ بِأَشَدِّ عَذَابِهِ، ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ جَعَلَنَا حُجَّةً فِي أَرْضِهِ، وَأَمَانًا فِي الْأَرْضِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ، لَنْ يَزَالُوا فِي أَمَانٍ أَنْ تَسِيخَ بِهِمُ الْأَرْضُ مَا دُمْنَا بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ، فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُهْلِكَهُمْ ثُمَّ لَا يُمْهِلُهُمْ وَلَا يُنْظِرُهُمْ، ذَهَبَ بِنَا مِنْ بَيْنِهِمْ، وَرَفَعَنَا إِلَيْهِ، ثُمَّ يَفْعَلُ اللَّهُ بِهِمْ مَا شَاءَ وَأَحَبَّ.

ترجمه:

همچنین، عباد بن یعقوب عصفری [د. ۲۵۰ ق]، از عمرو بن ثابت، از پدرش، از ابو جعفر (باقر) علیه السلام روایت کرده، گفته است: شنیدم آن حضرت می‌فرماید: اگر زمین یک روز بدون امامی از ما (اهل بیت) بماند، اهل خود را فرو می‌برد و خداوند حتماً آنان را با شدیدترین عذاب خود

۱. النساء/ ۵۹

۲. الأصول الستة عشر (أصل أبي سعيد عباد العصفري)، ص ۱۶

عذاب می‌کند؛ چراکه خداوند ما را حجتی در زمینش و امانی در زمین برای اهل زمین قرار داده است. از این رو، آنان همواره از اینکه زمین آنان را فرو برد در امان خواهند بود مادامی که ما در میانشان هستیم. پس هرگاه خداوند اراده کند که آنان را هلاک گرداند و دیگر به آنان مهلت ندهد و فرصت ندهد، ما را از میانشان می‌برد و به سوی خود بر می‌گیرد. آن‌گاه خداوند با آنان هر کاری که می‌خواهد و دوست می‌دارد می‌کند.

[حدیث ۳۰-۴]

وَرَوَى عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ [ت نحو ۳۲۹هـ] فِي «تَفْسِيرِهِ»، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُونُسَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ -وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُونُسَ، عَنْ جَلِيسٍ لَهُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ- عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾^۱ قَالَ: فَيَقْنِي كُلُّ شَيْءٍ وَيَبْقَى الْوَجْهُ؟! اللَّهُ أَعْظَمُ مِنْ أَنْ يُوصَفَ، لَا وَلَكِنَّ مَعْنَاهُ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا دِينَهُ، وَنَحْنُ الْوَجْهُ الَّذِي يُؤْتِي اللَّهُ مِنْهُ، لَمْ نَزَلْ فِي عِبَادِهِ مَا دَامَ اللَّهُ لَهُ فِيهِمْ رَوِيَّةٌ، فَإِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ فِيهِمْ رَوِيَّةٌ رَفَعْنَا إِلَيْهِ، فَفَعَلَ بِنَا مَا أَحَبَّ، قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، وَمَا الرُّوِيَّةُ؟ قَالَ: الْحَاجَّةُ.

ترجمه:

همچنین، علی بن ابراهیم بن هاشم [د. حدود ۳۲۹ق] در تفسیر خود روایت کرده، گفته است: پدرم من را حدیث کرد، از ابن ابی عُمیر، از منصور بن یونس، از ابو حمزة -و در روایتی دیگر آمده: از منصور بن یونس، از همنشین او، از ابو حمزة-، از ابو جعفر (باقر) علیه السلام که درباره‌ی سخن خداوند: «هر چیزی از بین می‌رود مگر وجه او» فرمود: آیا همه چیز از بین می‌رود مگر روی؟! خداوند بزرگ‌تر از آن است که چنین وصف شود. مقصود این نیست، بلکه هر چیزی از بین می‌رود مگر دین او و ما مصداق وجهی هستیم که می‌توان از آن به خداوند رسید. همواره در میان بندگانش خواهیم بود، تا آن‌گاه که او را با آنان روئی‌ای است، پس چون او را دیگر با آنان روئی‌ای نبود، ما را به سوی خود می‌برد و با ما هر چه می‌خواهد می‌کند. گفتیم: فدایت شوم، روئی چیست؟ فرمود: کار.

[حدیث ۳۰-۵]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ بَابُوَيْهِ [ت ۳۸۱هـ] فِي «التَّوْحِيدِ»، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ،

۱. ج ۲، ص ۱۴۷

۲. بصائر الدرجات للصفار، ص ۸۵؛ الإمامة والتبصرة لعلی بن بابویه، ص ۹۲

۳. القصص / ۸۸

۴. ص ۱۵۱

عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ سَيْفٍ، عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَيْفٍ، عَنْ أَبِيهِ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ النَّخَعِيِّ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ فِي حَدِيثٍ: نَحْنُ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِي يُؤْتَى مِنْهُ، لَنْ نَزَالَ فِي عِبَادِهِ مَا دَامَتْ لِلَّهِ فِيهِمْ رَوِيَّةٌ، قُلْتُ: وَمَا الرُّوِيَّةُ؟ قَالَ: الْحَاجَّةُ، فَإِذَا لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ فِيهِمْ حَاجَةٌ رَفَعْنَا إِلَيْهِ وَصَنَعَ مَا أَحَبَّ.

ترجمه:

همچنین، محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «التوحید» از پدرش روایت کرده است که گفت: سعد بن عبد الله ما را حدیث کرد، از احمد بن محمد بن عیسی، از علی بن سیف، از برادرش حسین بن سیف، از پدرش سیف بن عمیره نخعی، از خیثمه، از ابو عبد الله (جعفر بن محمد صادق) علیه السلام که در ضمن حدیثی فرمود: ما (مصدق) وجه خداوند هستیم که می‌توان از آن به او رسید، تا هنگامی که خداوند را با بندگان رویت‌های است، در میان آنان خواهیم بود. گفتیم: رویت چیست؟ فرمود: کار، پس هرگاه خداوند را با آنان کاری نباشد، ما را به سوی خود می‌برد و سپس هر آنچه دوست می‌دارد انجام می‌دهد.

[حدیث ۳۰-۶]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِيهِ [ت ۳۸۱هـ] فِي «كَمَالِ الدِّينِ وَتَمَامِ النِّعَمَةِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَمِيرِيُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى، عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ فَضِيلِ الرَّسَّانِ، قَالَ: كَتَبَ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَخْبِرْنَا مَا فَضَّلَكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ؟ فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ الْكَوَاكِبَ جُعِلَتْ فِي السَّمَاءِ أَمَانًا لِأَهْلِ السَّمَاءِ، فَإِذَا ذَهَبَتْ نُجُومُ السَّمَاءِ جَاءَ أَهْلُ السَّمَاءِ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «جُعِلَ أَهْلُ بَيْتِي أَمَانًا لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ بَيْتِي جَاءَ أُمَّتِي مَا كَانُوا يُوعَدُونَ».

ترجمه:

همچنین، محمد بن علی بن بابویه [د. ۳۸۱ق] در کتاب «کمال الدین و تمام النعمة» روایت کرده، گفته است: پدرم رضی الله عنه ما را حدیث کرد، گفت: عبد الله بن جعفر حمیری ما را حدیث کرد، از احمد بن محمد بن عیسی، از حسین بن سعید، از فضالة بن ایوب، از داوود، از فضیل رسان که گفت: محمد بن ابراهیم برای ابو عبد الله (جعفر بن محمد صادق) علیه السلام نوشت: ما را خبر بده که فضیلت شما اهل بیت چیست؟ پس ابو عبد الله علیه السلام در پاسخ او

نوشت: ستارگان در آسمان امانی برای اهل آسمان قرار داده شده‌اند. پس هرگاه ستارگان آسمان بروند، چیزی که به اهل آسمان وعده داده شده است به آنان می‌رسد و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است: «اهل بیت من امانی برای اتمم قرار داده شده‌اند. پس هرگاه اهل بیت من بروند، چیزی که به اتمم وعده داده شده است به آنان می‌رسد».

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: زَعَمَ بَعْضُ الْكَارِهِينَ لِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ أَنَّ حَدِيثَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّ أَهْلَ بَيْتِهِ هُمْ أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ حَدِيثٌ مَوْضُوعٌ، وَلَيْسَ كَمَا زَعَمُوا، بَلْ هُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ يُوَافِقُ الْقُرْآنَ وَالسُّنَّةَ، وَيُوَافِقُ الْعَقْلَ، كَمَا صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ [ت ٤٩٥هـ] فِي «الْمُسْتَدْرَكِ»^١، وَالْمَوْضُوعُ حَدِيثٌ صَحَّحُوهُ لِيُعَارِضُوا بِهِ الْحَقَّ، وَفِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ»، وَهُوَ حَدِيثٌ بَاطِلٌ يُخَالِفُ الْقُرْآنَ وَالسُّنَّةَ، وَيُخَالِفُ الْعَقْلَ؛ لِأَنَّهُ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِ«مَا يُوعَدُونَ» الْعَذَابَ أَوْ السَّاعَةَ فَلَمْ يَأْتِ بِأَمَنَةٍ إِذْ ذَهَبَ أَصْحَابُهُ، وَإِنْ أَرَادَ بِذَلِكَ الْإِخْتِلَافَ فَقَدْ أَتَاهُمْ وَأَصْحَابُهُ فِيهِمْ، بَلْ أَصْحَابُهُ أَسَّسُوا بُنْيَانَهُ بِاخْتِلَافِهِمْ فِيمَا بَيْنَهُمْ، وَمَا كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقُولَ مَا لَيْسَ بِحَقٍّ، وَلَمْ يَقُلْهُ، وَالْحَدِيثُ رَوَاهُ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى، وَهُوَ رَجُلٌ سَوِيٌّ يُبْغِضُ عَلِيًّا وَيُؤَالِي أَعْدَاءَهُ، وَقَدْ شَهِدَ عَلَى حُجْرِ بْنِ عَدِيٍّ الْكِنْدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِأَمْرِ مِنْ زِيَادِ بْنِ أَبِيهِ، وَالظَّنُّ أَنَّهُ حَرَّفَ الْحَدِيثَ بُغْضًا لِأَهْلِ الْبَيْتِ، وَالْجَاهِلُ مَنْ أَمَنَهُ عَلَى مِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ، وَالصَّحِيحُ مَا جَاءَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهِيرًا، وَقَدْ جَاءَ مِنْ طَرِيقِ عَلِيِّ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ:

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: برخی از کسانی که آنچه خداوند نازل کرده است را خوش نمی‌دارند پنداشته‌اند که حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم حاکی از اینکه اهل بیتش امانی برای اهل زمین هستند حدیثی ساختگی است، ولی چنین نیست که پنداشته‌اند، بل آن حدیثی صحیح است که با قرآن و سنت سازگاری دارد و با عقل سازگاری دارد؛ چنانکه حاکم (نیشابوری) [٤٩٥.د ق] آن را در کتاب «المستدرک» صحیح دانسته است. ساختگی حدیثی است که آن را

١. ج ٢، ص ٤٨٦

٢. مصنف ابن أبي شيبة، ج ٦، ص ٤٠٤؛ مسند أحمد، ج ٣٢، ص ٣٣٥؛ المنتخب من مسند عبد بن حميد، ص ١٩٠؛ صحيح مسلم، ج ٤، ص ١٩٦١؛ مسند أبي يعلى، ج ١٣، ص ٢٦٠؛ صحيح ابن حبان، ج ١٦، ص ٢٣٤

صحیح شمرده‌اند تا به وسیله‌ی آن با حق (یعنی با این حدیث صحیح) معارضه کنند و در آن آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «اصحاب من امانی برای اَمتَم هستند، پس هرگاه اصحاب من بروند، چیزی که به اَمتَم وعده داده می‌شود به آنان می‌رسد» و این حدیثی باطل است که با قرآن و سنت تعارض دارد و با عقل تعارض دارد؛ زیرا اگر مراد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در آن از «چیزی که به اَمتَم وعده داده می‌شود» عذاب یا قیامت بوده است، هیچ یک هنگامی که اصحابش رفتند به اَمتَم نرسید و اگر مرادش از آن اختلاف بوده است، اختلاف هنگامی به آنان رسید که هنوز اصحابش در میان آنان بودند، بلکه اصحابش با اختلافی که میان خود کردند بنیان آن را نهادند، در حالی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نمی‌تواند چیزی بگوید که حقیقت ندارد و تبعاً نگفته است. این حدیث را ابو بردة بن ابی موسی روایت کرده و او مرد بدی است که علی را دشمن می‌داشت و با دشمنان او دوستی می‌کرد و به دستور زیاد بن ابیه^۱، بر ضد حجر بن عدی کندی رضي الله عنه شهادت داد. گمان آن است که او حدیث را از روی دشمنی با اهل بیت تحریف کرده و نادان کسی است که به او در رابطه با چنین حدیثی اعتماد کند. صحیح چیزی است که از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درباره‌ی اهل بیتش که خداوند هر آایشی را از آنان زدوده و آنان را کاملاً پاکیزه کرده رسیده و آن از طریق علی، جابر بن عبد الله، سلمة بن اکوع، عبد الله بن عباس، ابو سعید خدری و ابو موسی اشعری رسیده است:

[حدیث علی]

[حدیث ۳۰-۶]

رَوَى أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ [ت ۲۴۱هـ] فِي «فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ»، قَالَ: فِيمَا كَتَبَ إِلَيْنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَضْرَمِيُّ، يَذْكُرُ أَنَّ يُوسُفَ بْنَ نَفِيسٍ حَدَّثَهُمْ، قَتْنَا عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ هَارُونَ بْنَ عَنَتْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: التُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، إِذَا ذَهَبَتِ التُّجُومُ ذَهَبَ أَهْلُ السَّمَاءِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ، فَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ بَيْتِي ذَهَبَ أَهْلُ الْأَرْضِ.

ترجمه:

احمد بن حنبل [د. ۲۴۱ق] در کتاب «فضائل الصحابة» روایت کرده، گفته است: محمد بن عبد الله خضرمی در چیزی که برای ما نوشت گفت که یوسف بن نفیس آنان را حدیث کرد، گفت: عبد الملك بن هارون بن عنتره، از پدرش، از جدش، از علی که فرمود: رسول خدا

۱. بنگرید به: أنساب الأشراف للبلاذري، ج ۵، ص ۲۵۴؛ الفارات لإبراهيم بن محمد الثقفي، ج ۲، ص ۵۶۵؛ تاریخ الطبري، ج ۵، ص ۲۶۹؛ الأغاني لأبي الفرج الأصفهاني، ج ۱۷، ص ۹۸.
۲. ج ۲، ص ۶۷۱

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود: ستارگان، امانی برای اهل آسمان هستند. هرگاه ستارگان بروند، اهل آسمان نیز از بین می‌روند و اهل بیت من امانی برای اهل زمین هستند. هرگاه اهل بیت من بروند، اهل زمین نیز از بین می‌روند.

[حدیث ۳۰-۸]

وَرَوَى يَحْيَى بْنُ الْحُسَيْنِ الشَّجَرِيُّ [ت ۴۹۹هـ] فِي «الْأَمَالِي الْخَمِيسَةِ»^۱، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَلِيٍّ بْنُ أَحْمَدَ الْأَرْجِيُّ، بِقِرَاءَتِي عَلَيْهِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَنبَكِ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ مَالِكِ الْأَشْنَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ مُحَمَّدُ بْنُ زَكْرِيَّا الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَرْوَزِيُّ الْأَعْوَرُ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: أَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ، كَمَا أَنَّ التُّجُومَ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، فَوَيْلٌ لِمَنْ خَذَلَهُمْ وَعَانَدَهُمْ.

ترجمه:

همچنین، یحیی بن حسین شجرى [د. ۴۹۹ق] در کتاب «الأمالی الخمیسیة» روایت کرده، گفته است: ابو القاسم عبد العزيز بن علی بن احمد ارجی، با قرائتم نزد او، ما را خبر داد، گفت: ابو القاسم عمر بن محمد بن ابراهیم بن سنبک بلخی ما را خبر داد، گفت: ابو الحسین عمر بن حسن بن علی بن مالک اشنانی ما را خبر داد، گفت: ابو بکر محمد بن زکریا مروزی ما را حدیث کرد، گفت: موسی بن ابراهیم مروزی اعور ما را حدیث کرد، گفت: موسی بن جعفر بن محمد ما را حدیث کرد، گفت: پدرم جعفر بن محمد ما را حدیث کرد، از پدرش محمد بن علی، از پدرش علی بن الحسین، از پدرش، از علی علیه السلام که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: اهل بیت من امانی برای اهل زمین هستند، همان طور که ستارگان امانی برای اهل آسمان هستند. پس وای بر کسی که آنان را تنها گذارد یا با آنان دشمنی کند.

[حدیث جابر بن عبد الله]

[حدیث ۳۰-۹]

وَرَوَى الْحَافِظُ [ت ۴۹۵هـ] فِي «الْمُسْتَدْرَكِ عَلَى الصَّحِيحَيْنِ»^۲، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ الْحُسَيْنُ بْنُ

۱. ج ۱، ص ۲۰۰

۲. ج ۲، ص ۴۸۶

مُحَمَّدُ السَّكُونِيُّ بِالْكُوفَةِ، ثَنَا عُيَيْدُ بْنُ كَثِيرٍ الْعَامِرِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الدَّارِمِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَنْبَأَ ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوْقَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ فِي حَدِيثٍ: أَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ بَيْتِي أَتَاهُمْ مَا يُوعَدُونَ.

ترجمه:

همچنین، حاکم (نیشابوری) [د. ۴۹۵ق] در کتاب «المستدرک علی الصحیحین» روایت کرده، گفته است: ابو القاسم حسن بن محمد سکونی در کوفه ما را حدیث کرد، گفت: عبید بن کثیر عامری ما را حدیث کرد، گفت: یحیی بن محمد بن عبد الله دارمی ما را حدیث کرد، گفت: عبد الرزاق ما را حدیث کرد، گفت: ابن عیینة ما را خبر داد، از محمد بن سوقة، از محمد بن منکدر، از جابر رضی الله عنه، از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که در ضمن حدیثی فرمود: اهل بیت من امانی برای ائمتهم هستند. پس هرگاه اهل بیت من بروند، به ائمتهم چیزی که وعده داده می‌شود می‌رسد.

[حدیث سلمة بن الأكوع]

[حدیث ۳۰-۱۰]

وَرَوَى ابْنُ أَبِي غَرْزَةَ [ت ۲۷۶هـ] فِي «مُسْنَدِ عَابِسِ الْغِفَارِيِّ وَجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ» وَيَعْقُوبُ بْنُ سُفْيَانَ الْفَسَوِيُّ [ت ۲۷۷هـ] فِي «الْمَعْرِفَةِ وَالتَّارِيخِ»، قَالَا: أَخْبَرَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ الرَّبِذِيُّ، عَنْ إِيَّاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: التَّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأُمَّتِي.

ترجمه:

همچنین، ابن ابی غرزة [د. ۲۷۶ق] در کتاب «مسند عابس الغفاری و جماعة من الصحابة» و یعقوب بن سفیان فسوی [د. ۲۷۷ق] در کتاب «المعرفة و التاريخ» روایت کرده‌اند، گفته‌اند: عبید الله بن موسی ما را خبر داد، گفت: موسی بن عبیده ربذی ما را حدیث کرد، از ایاس بن سلمة بن اکوع، از پدرش که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ستارگان، امانی برای اهل آسمان هستند و اهل بیت من، امانی برای ائمتهم.

[حدیث ۳۰-۱۱]

وَرَوَى الرُّوْيَانِيُّ [ت ۳۰۷هـ] فِي «مُسْنَدِهِ»^۱، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ الزُّبْرَقَانَ، نَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ إِيَّاسِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: التُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ.

ترجمه:

همچنین، رویانی [د. ۳۰۷ق] در «مسند» خود روایت کرده، گفته است: محمد بن بشار ما را خبر داد، گفت: محمد بن زبرقان ما را خبر داد، گفت: موسی بن عبیده ما را خبر داد، از ایاس بن سلمه، از پدرش که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ستارگان، امانی برای اهل آسمان هستند و اهل بیت من، امانی برای اهل زمین.

[حدیث ۳۰-۱۲]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْكُوفِيُّ [ت بعد ۳۲۰هـ] فِي «مَنَاقِبِ الْإِمَامِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ»^۲، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي عَاصِمٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ -فَذَكَرَ مِثْلَهُ-

ترجمه:

همچنین، محمد بن سلیمان کوفی [د. بعد ۳۲۰ق] در کتاب «مناقب الإمام امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام» روایت کرده، گفته است: ابو احمد ما را حدیث کرد، گفت: علی بن مسلم ما را خبر داد، از ابو عاصم، از یزید بن ابی عبید، از سلمه بن اکوع که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود -پس مانند این حدیث را ذکر کرده است.

[حدیث عبد الله بن عباس]

[حدیث ۳۰-۱۳]

وَرَوَى الْحَاكِمُ [ت ۴۹۵هـ] فِي «الْمُسْتَدْرَكِ عَلَى الصَّحِيحَيْنِ»^۳، قَالَ: حَدَّثَنَا مُكْرَمُ بْنُ أَحْمَدَ الْقَاضِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْأَبَّارُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ بْنِ أَرْكَوْنِ الدَّمَشْقِيِّ، ثَنَا خَلِيدُ بْنُ دَعْلَجٍ أَبُو عَمْرٍو السَّدُوسِيُّ، أَظْنُهُ عَنْ فَتَادَةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

۱. ج ۲، ص ۲۵۸

۲. ج ۲، ص ۱۷۵

۳. ج ۳، ص ۱۶۲

اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: التُّجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ مِنَ الْعَرَقِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأُمَّتِي مِنَ الْإِخْتِلَافِ، فَإِذَا خَالَفَتْهَا قَبِيلَةٌ مِنَ الْعَرَبِ اخْتَلَفُوا فَصَارُوا حِزْبَ إِبْلِيسَ.

ترجمه:

همچنین، حاکم (نیشابوری) [د. ۴۹۵ ق] در کتاب «المستدرک علی الصحیحین» روایت کرده، گفته است: مکرم بن احمد قاضی ما را حدیث کرد، گفت: احمد بن علی ابار ما را حدیث کرد، گفت: اسحاق بن سعید بن ارکون دمشقی ما را حدیث کرد، گفت: خلید بن دعلج ابو عمرو سدوسی ما را حدیث کرد، به گمانم از قتاده، از عطاء، از ابن عباس رضی الله عنهما که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ستارگان امانی برای اهل زمین از غرق شدن هستند و اهل بیت من امانی برای امتم از اختلاف. پس هرگاه قبیله‌ای از عرب با آنان مخالفت کنند، به اختلاف می‌افتند و به حزب ابلیس مبدل می‌شوند.

[حدیث أبي سعید الخدری]

[حدیث ۳۰-۱۴]

وَرَوَى عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَلِيٍّ الْحَرَّازُ [ت ۴۰۰ هـ] فِي «كِفَايَةِ الْأَثَرِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْبَرْقَوِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو إِسْمَاعِيلَ جَعْفَرُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا شَقِيقُ الْبَلْخِيِّ، عَنْ سِمَاكِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ، كَمَا أَنَّ التُّجُومَ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ.

ترجمه:

همچنین، علی بن محمد بن علی خزاز [د. ۴۰۰ ق] در کتاب «کفایة الاثر» روایت کرده، گفته است: علی بن حسین ما را حدیث کرد، گفت: ابو جعفر محمد بن حسن برقوی ما را حدیث کرد، گفت: قاضی ابو اسماعیل جعفر بن حسین بلخی ما را حدیث کرد، گفت: شقیق بلخی ما را حدیث کرد، از سماک، از زید بن اسلم، از ابو هارون عبدی، از ابو سعید خدری که گفت: شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: اهل بیت من امانی برای اهل زمین هستند، همان طور که ستارگان امانی برای اهل آسمان.

[حدیث أبي موسى الأشعري]

[حدیث ۳۰-۱۵]

وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الطُّوسِيُّ [ت ۴۶۰هـ] فِي «أَمَالِيهِ»، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْفَتْحِ هَلَالُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ الْحَقَّارِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ الدَّعْبَلِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ بْنُ بُدَيْلٍ أَخُو دَعْبَلِ بْنِ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَخِي دَعْبَلُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ وَابْنِ عَبَّاسٍ، قَالُوا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «الْجُومُ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَأَهْلُ بَيْتِي أَمَانٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَتِ الْجُومُ ذَهَبَ أَهْلُ السَّمَاءِ، وَإِذَا ذَهَبَ أَهْلُ بَيْتِي ذَهَبَ أَهْلُ الْأَرْضِ».

ترجمه:

همچنین، محمد بن حسن طوسی [د. ۴۶۰ق] در «امالی» خود روایت کرده، گفته است: ابو الفتح هلال بن محمد بن جعفر حقار ما را خبر داد، گفت: ابو القاسم اسماعیل بن علی دعبلی ما را خبر داد، گفت: پدرم ابو الحسن علی بن علی بن بدیل -برادر دعبل بن علی خزاعی- من را حدیث کرد، گفت: برادرم دعبل (شاعر معروف) ما را حدیث کرد، گفت: حفص بن غیاث ما را حدیث کرد، از پدرش، از جابر و ابو موسی اشعری و ابن عباس که گفتند: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ستارگان امانی برای اهل آسمان و اهل بیت من امانی برای امتم هستند. پس چون ستارگان بروند، اهل آسمان از بین می‌روند و چون اهل بیت من بروند، اهل زمین از بین می‌روند.

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفْظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: قَالَ السَّمْعُودِيُّ [ت ۹۱۱هـ] فِي «جَوَاهِرِ الْعَقَدَيْنِ» 'بَعْدَ إِيرَادِ هَذَا الْحَدِيثِ: «يُحْتَمَلُ أَنَّ الْمُرَادَ بِأَهْلِ الْبَيْتِ الَّذِينَ هُمْ أَمَانٌ لِلْأُمَّةِ عُلَمَاؤُهُمُ الَّذِينَ يُهْتَدَى بِهِمْ كَمَا يُهْتَدَى بِجُومِ السَّمَاءِ، وَهُمْ الَّذِينَ إِذَا خَلَّتِ الْأَرْضُ مِنْهُمْ جَاءَ أَهْلُ الْأَرْضِ مِنَ الْآيَاتِ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ وَذَهَبَ أَهْلُ الْأَرْضِ، وَذَلِكَ عِنْدَ مَوْتِ الْمُهَدِيِّ الَّذِي أَخْبَرَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ» انْتَهَى قَوْلُ السَّمْعُودِيِّ، وَهُوَ رَجُلٌ مِنَ الشَّافِعِيَّةِ، وَقَدْ أَصَابَ ظَنُّهُ، وَيَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ أَيْضًا مَا تَوَاتَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ قَوْلِهِ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ وَكِتَابِ اللَّهِ أَنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرَقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيْهِ الْحَوْضُ، وَلِهَذَا نَقُولُ بِوُجُودِ إِمَامٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَإِنَّمَا نَقُولُ بِأَنَّهُ الْمُهَدِيُّ لِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُخْبَرْ عَنْ إِمَامٍ غَيْرِهِ فِي مِثْلِ هَذَا الزَّمَانِ،

وَلَوْ كَانَ فِيهِ إِمَامٌ غَيْرُهُ لَأُخْبِرَ عَنْهُ، وَلَوْ أَخْبَرَ عَنْهُ لَبَلَّغْنَا لِمُسْتَحَالَةٍ تَوَاطَى النَّاسُ كُلُّهُمْ عَلَى الْكِتْمَانِ.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: سمهودی [د. ۹۱۱ ق] در کتاب «جواهر العقدين»، پس از ذکر این حدیث گفته است: «محتمل است مراد از اهل بیته که امانی برای امت هستند، علماء اهل بیت باشند که به وسیله‌ی آنان هدایت یافته می‌شود، همان طور که به وسیله‌ی ستارگان آسمان هدایت یافته می‌شود و آنان کسانی هستند که هرگاه زمین از آنان خالی شود، آیاتی که به اهل زمین وعده داده شده است به آنان می‌رسد و اهل زمین از میان می‌روند و آن پس از درگذشت مهدی خواهد بود که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از او خبر داد». سخن سمهودی به پایان رسید و او مردی از شافعیه است و احتمالی که داده درست است و چیز دیگری که بر آن دلالت می‌کند، سخنی است که به تواتر از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درباره‌ی اهل بیت او و کتاب خداوند رسیده است حاکی از اینکه آن دو هرگز از یکدیگر جدا نخواهند شد تا آن گاه که نزد حوض بر او وارد شوند. از همین روست که ما معتقد به وجود امامی از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هستیم و از این رو می‌گوییم او مهدی است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از امامی جز او در مانند این زمان خبر نداده است، در حالی که اگر امامی جز او در آن وجود داشت، حتماً از او خبر می‌داد و اگر خبر می‌داد، حتماً به ما می‌رسید؛ زیرا محال است که همه‌ی مردم بر کتمان همدست شوند.

